

PS-VIII.431.17.2018.AWej

Pani

Jolanta Salewicz-Woźniak

Kierownik

Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

w Zaborze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r., poz. 998 ze zmianami), rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz.1477) - zespół kontrolny w składzie:

1. Agnieszka Wejman - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 248-1/2018 z dnia 29 października 2018 r. – przewodnicząca Zespołu kontrolnego;
2. Magdalena Dziadas – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 248-2/2018 z dnia 29 października 2018 r. – członek Zespołu kontrolnego

przeprowadził w dniu **7 grudnia 2018 r.** kontrolę problemową w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Zaborze, ul. Lipowa 15, 66-003 Zabór. Zakresem kontroli objęto sposób realizacji zadań gminy, wynikających z cytowanej ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Kontrola obejmowała okres od dnia 01.01.2017r. do dnia 6.12.2018r. Przed przystąpieniem do kontroli Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli. Dokonano wpisu do książki kontroli.

Akta kontroli:1-16

Kontrolę przeprowadzono w obecności pani Jolanty Salewicz-Woźniak, Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaborze, która również udzielała wyjaśnień podczas kontroli.

W szczególności ocenie poddano następujące zagadnienia:

1. Opracowywanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

2. Tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
3. Zaangażowanie w interdyscyplinarne działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
4. Realizację zadań asystenta rodziny, określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Zgodnie z informacją pisemną pani Jolanty Salewicz-Woźniak, Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej z dnia 7.12.2018 r., na terenie gminy Zabór na dzień kontroli funkcjonowało 9 rodzin ze zdiagnozowaną bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W ramach prowadzonych czynności kontrolnych dokonano analizy dokumentacji 5 rodzin (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)), z czego dzieci z 1 rodziny (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)) przebywają w spokrewnionej rodzinie zastępczej.

W grupie badanych rodzin przebywało na dzień kontroli 10 dzieci, których dokumentację przebadano (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)).

Akta kontroli:10-16,250-599

Ocena skontrolowanej działalności

1. Opracowywanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny

Jak ustalono w toku kontroli Gmina Zabór w okresie objętym kontrolą posiadała opracowany i przyjęty do realizacji:

- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zabór na lata 2017-2019, przyjęty uchwałą Nr XXI.150.2016 Rady Gminy Zabór z dnia 25 listopada 2016 r., którego okres obowiązywania opiewa na 3 lata, co jest zgodne z art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2017 rok.

Akta kontroli:49-73

W celu oceny zapisów programu z zadaniami gminy, określonymi w cytowanej ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dokonano analizy jakościowej Programu Wspierania Rodziny oraz sprawozdania z realizacji tego programu za rok 2017.

W art. 176 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustawodawca określił zadania własne gminy.

Należą do nich:

- opracowanie i realizacja 3 -letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny oraz finansowanie;
- tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
- organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
- prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające,
- współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo- finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3,
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Ocena założeń programu

Postanowienia ogólne Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-2019, przyjętego uchwałą Nr XXI.150.2016 Rady Gminy Zabór z dnia 25 listopada 2016 r. określają:

- działania mające na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w procesie przywracania zdolności rodziny do prawidłowego funkcjonowania w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci;
- priorytet wspierania rodziny, którym jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem;
- podstawę do rozwiązywania problemów społecznych, którą jest wsparcie rodziny w tworzeniu prawidłowych relacji oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków;
- organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloprotblemowej, należy kierować się zasadą podstawowej roli rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie;

- realizowane w ramach Programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

Głównym celem Programu jest:

- przywrócenie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej zdolności do wypełniania tych funkcji.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Zaborze posiada jasno sprecyzowane cele szczegółowe:

- zapobieganie uzależnieniom, przestępczości i innym patologiom;
- przeciwdziałanie i zmniejszanie zjawiska przemocy;
- poprawa sytuacji bytowej rodzin dotkniętych problemami społecznymi;
- przeciwdziałanie stanom grożącym marginalizacją i wykluczeniem społecznym;
- polepszenie sytuacji dziecka, zmniejszenie czynników ryzyka zachowań patologicznych.

Oceniając kompletność Programu stwierdzono, że w Gminnym Programie nie ujęto 5 zadań, stanowiących zadania własne gminy, tj.:

- a) tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny i finansowania podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- b) organizowania szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
- c) prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnianie w nich miejsc dla dzieci,
- d) finansowania kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające,
- e) współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Ocena realizacji Programu

W celu zbadania sposobów realizacji ww. celów Gminnego Programu, analizie poddano roczne „Sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2017 rok”, składane przez wójta gminy, zgodnie z art. 179 ust. 1 ww. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Sprawozdanie za 2017 rok sporządzono odnosząc się do zawartych w art. 176 ww. ustawy zadań własnych gminy. Jak wynika ze sprawozdania w 2017 r. w przypadku 9 rodzin (41 osób w rodzinie) powodem przyznania pomocy była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W tej grupie klientów znajdowały się rodziny wielodzietne oraz niepełne.

W 2017 roku do 10 rodzin przeżywających różne trudności skierowano asystenta rodziny.

Z zadań własnych gminy w 2017 roku realizowane były:

- opracowanie i realizacja gminnego programu wspierania rodziny;

- tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej przez zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej;
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zamieszkałego na terenie gminy;
- współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Na podstawie „Sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej za 2017 rok” stwierdzono, że nie ujęto wszystkich zadań gminy, co może oznaczać, że zadania te nie były realizowane zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tj. :

- organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
- finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;

Z powyższego sprawozdania nie wynika także realizowanie zadania w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsca dla dzieci. Uzyskana w czasie kontroli dokumentacja i wyjaśnienia ustne kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej jednoznacznie wskazują natomiast na realizację powyższego zadania, stąd wniosek, że sprawozdanie jest niepełne. W sprawozdaniu za 2017 r. nie uwzględniono także potrzeb na rok 2018 związanych z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny.

Na 10 zadań określonych w ustawie jako zadania własne gminy, kontrolowana jednostka realizowała 8 zadań (80 %), co nie stanowi uchybienia.

W kontrolowanym obszarze stwierdzono uchybienia polegające na:

1) niekompletności założeń Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 i nie uwzględnieniu w tym Programie pięciu zadań stanowiących zadania własne gminy tj.:

- a) tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny i finansowania podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- b) organizowania szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- c) prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnianie w nich miejsc dla dzieci,*
- d) finansowania kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające,*

e) *współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

2) *nie uwzględnieniu w sprawozdaniu z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny za 2017 rok wszystkich zadań określonych w tym Programie oraz nie wskazaniu potrzeb do realizacji.*

Akta kontroli: 49-73

2. Tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego

1) Zapewnienie dzieciom opieki w placówkach wsparcia dziennego

W celu stworzenia systemu pomocy rodzinom, które przeżywają kryzys utworzono placówki wsparcia dziennego w formie świetlic środowiskowych w miejscowościach: Zabór, Przytok i Droszków. Wójt Gminy Zabór w dniu 31.12.2016r. wydał zarządzenie w sprawie utworzenia placówek wsparcia dziennego w Gminie Zabór. Placówki wsparcia dziennego są prowadzone przez Gminę i funkcjonują jako odrębne świetlice.

Organizację i zasady funkcjonowania każdej ze świetlic określa Regulamin. Nadzór nad funkcjonowaniem świetlic sprawuje Przewodnicząca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Z regulaminu świetlicy środowiskowej wynika, że świetlica prowadzi następujące formy pracy środowiskowej:

1. pomoc w nauce;
2. pomoc w kryzysach szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych, osobistych;
3. twórcza organizacja czasu wolnego, zwłaszcza poprzez organizację zabaw, zajęć sportowych, artystycznych, wycieczek;
4. pomoc w odkrywaniu i rozwoju indywidualnych zainteresowań oraz uzdolnień;
5. kształtowanie prawidłowych i społecznie pożądanych postaw;
6. współpracy z rodziną dziecka.

Świetlica, realizując zaspokajanie potrzeb dziecka, kieruje się w szczególności: dobrem dziecka i poszanowaniem jego praw, potrzebą wyrównywania deficytów rozwojowych, koniecznością wszechstronnego wspierania rozwoju dziecka przez indywidualizowanie oddziaływań wychowawczych, poszanowaniem praw rodziców wynikających z przepisów prawa rodzinnego.

Zajęcia w świetlicy organizuje wychowawca, który również pełni funkcję kierownika świetlicy na zlecenie Wójta gminy Zabór.

Z informacji zawartych w protokole ustnych wyjaśnień złożonych w dniu przeprowadzania kontroli wynika, że na terenie Gminy Zabór w okresie objętym kontrolą funkcjonowały 3 placówki wsparcia dziennego w formie świetlic środowiskowych w miejscowościach Zabór, Przytok i Droszków, a na dzień przeprowadzania kontroli funkcjonowały 2 świetlice (Przytok, Zabór), gdyż do trzeciej świetlicy trwa nabór pracowników.

Zajęcia w świetlicach prowadzone są trzy razy w tygodniu po trzy godziny. Kierownik jest zatrudniony na umowę zlecenie i posiada odpowiednie kwalifikacje do pełnienia zajmowanej funkcji zgodnie z art. 25 ust. 2 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W okresie objętym kontrolą z zajęć świetlicowych korzystało 13 dzieci w wieku szkolnym. Dzieci pochodzą z 9 rodzin, w których został stwierdzony problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i które są objęte wsparciem asystenta rodziny.

Zgodnie z art. 18b. ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w lokalu, który spełnia wymagania lokalowe i sanitarne zawarte w przepisach wydanych na podstawie ust. 3. Spełnienie wymagań, o których mowa w ust. 1, potwierdza się pozytywną opinią komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej oraz pozytywną opinią właściwego państwowego inspektora sanitarnego, **wydanymi w drodze decyzji administracyjnej.**

Jak wynika z udostępnionej dokumentacji, jedynie Świetlica wiejska w Przytoku, ul. Kisielińska 12, posiada Decyzję nr 122/2017 Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej w Zielonej Górze z dnia 11 sierpnia 2017r., z której wynika, że po przeprowadzeniu w dniu 20 lipca 2017 r. czynności kontrolno-rozpoznawczych w budynku świetlicy nakazano Urzędowi Gminy w Zaborze, ul. Lipowa 15 wykonanie w ustalonym terminie obowiązku usunięcia nieprawidłowości dotyczących instalacji odgromowej oraz wentylacji grawitacyjnej czynnych przewodów kominowych. Z uzasadnienia wynika, że przeprowadzone w dniu 20 lipca 2017 r. czynności kontrolno-rozpoznawcze w budynku świetlicy wykazały nieprawidłowości, mające wpływ na bezpieczeństwo ludzi przebywających w budynku. Dokumentacja zawiera także protokół ustaleń z czynności kontrolno-rozpoznawczych z dnia 20 lipca 2017r. oraz Opinię Komendanta Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Zielonej Górze z dnia 7 sierpnia 2017r., zaadresowaną na Stowarzyszenie Miłośników Droszkowa, Droszków ul. Słoneczna 6, 66-003 Zabór, w której stwierdzono, że przedmiotowy budynek spełnia wymagania przepisów przeciwpożarowych dla przeprowadzenia wypoczynku dzieci i młodzieży, a zastosowany sprzęt i środki gaśnicze zapewniają skuteczną ochronę przeciwpożarową.

Wójt Gminy Zabór pismem z dnia 06.11.2017r. poinformował Komendanta Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Zielonej Górze o wykonaniu decyzji Nr 122/2017 z dnia 17 sierpnia 2017r.

Badana dokumentacja zawiera protokół ustaleń z czynności kontrolno-rozpoznawczych Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Zielonej Górze z dnia 12 grudnia 2017r., w Świetlicy wiejskiej w Przytoku, ul. Kisielińska 12, z którego wynika, że nie stwierdzono nieprawidłowości. W przedłożonej dokumentacji świetlicy w Przytoku nie ma jednak decyzji, o których mowa w art. 18b. ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Dwie pozostałe świetlice w Zaborze i Droszkowie także nie posiadają dokumentacji potwierdzającej posiadanie przez placówki wsparcia dziennego, pozytywnych opinii komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej oraz właściwego państwowego inspektora sanitarnego, wydanymi w drodze decyzji administracyjnych.

W badanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie w zakresie braku posiadania przez placówki wsparcia dziennego, pozytywnych opinii komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej oraz właściwego państwowego inspektora sanitarnego, wydanych w drodze decyzji administracyjnych.

Akta kontroli:74-141, 153-156

2) Kwalifikacje asystenta rodziny

W okresie objętym kontrolą Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaborze zatrudniał 3 asystentów rodziny (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)) Z czego:

- asystent rodziny (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)) zatrudniony na umowę zlecenie zawartą w dniu 29.12.2017r. na okres 01.01.2018r. – 31.12.2018r. oraz umowę zlecenie z dnia 02.01.2017r. zawartą na okres 02.01.2017r. – 31.12.2017r.

- asystent rodziny (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)) zatrudniony na umowę zlecenie zawartą w dniu 02.01.2017r. na okres 02.01.2017r. – 31.12.2017r. oraz umowę zlecenie z dnia 29.12.2017r. na okres 01.01.2018r. – 31.12.2018r.

- asystent rodziny (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)) zatrudniony na umowę zlecenie zawartą w dniu 02.01.2017r. na okres 02.01.2017r. – 31.12.2017r. oraz umowę zlecenie z dnia 29.12.2017r. na okres 01.01.2018r. – 31.12.2018r.

Na zatrudnienie asystenta rodziny w 2017 r. oraz w 2018 r. jednostka kontrolowana uzyskała dofinansowanie w ramach programu MRPiPS „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2017 i 2018”.

W celu ustalenia czy asystenci rodziny spełniają wymagania kwalifikacyjne, określone w art. 12 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, sprawdzono ich akta osobowe. W wyniku analizy ustalono, że wszyscy asystenci posiadają odpowiednie kwalifikacje zgodnie z cytowaną ustawą (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)).

W badanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

Akta kontroli: 157-158, 180-181, 206-207

3) Uczestnictwo asystenta w szkoleniach podnoszących kwalifikacje

W toku kontroli zbadano również kwestię podnoszenia kompetencji zawodowych asystentów rodziny. Zatrudnieni asystenci rodziny w kontrolowanym okresie uczestniczyli w szkoleniach: “Akademia zarządzania” realizowane w ramach projektu “Dla rodziny” – doskonalenie zawodowe kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

(* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330) - zaświadczenia z dnia 22.08.2018 r.).

Szkolenie przygotowujące do kontroli realizowanych przez Urzędy Wojewódzkie. Asystent rodziny- prawa, obowiązki, dokumentacja, kierownik asystenta rodziny – czego wymagać, co dawać, jak dokumentować (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)) - certyfikat z dnia 20.03.2018 r. oraz zaświadczenie o ukończeniu szkolenia z dnia 21.03.2017 r.

- Ustawa “Za Życiem” – szkolenie dla Asystentów Rodzin i Pracowników Socjalnych.

Nie stwierdzono uchybień w tym obszarze.

Akta kontroli: 182, 183, 208, 209.

4) Liczba rodzin pod opieką asystenta

Dokonując analizy w przedmiocie zachowania limitu rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, wzięto pod uwagę dane zawarte w sprawozdaniach rzeczowo finansowych, które wskazują, że w okresie objętym kontrolą - to jest: w I półroczu 2017 r. pod opieką asystenta było 9 rodzin; na koniec II półroczu 2017 r. – 10 rodzin i na koniec I półroczu 2018 r. – 10 rodzin (na dzień 30.06.2018r. 9 rodzin z uwagi na zakończenie pracy asystenta rodziny z 1 rodziną ze względu na osiągnięcie celów).

Według wyjaśnień Kierownika Ośrodka przyjętych do protokołu, na dzień kontroli wsparciem asystenta rodziny było 9 rodzin, w których przebywają małoletnie dzieci. W Ośrodku Pomocy Społecznej jest zatrudnionych 3 asystentów rodziny na umowę zlecenie, co powoduje, że na jednego asystenta przypada współpraca z 3 rodzinami. Jak wynika ze sprawozdania za 2017 rok z realizacji Gminnego Programu wspierania Rodziny na lata 2017-2019 przeciętny czas pracy z rodziną to 23 miesiące.

Na podstawie analizy dokumentów i wyjaśnień kierownika Ośrodka stwierdza się, że w okresie objętym kontrolą został zachowany ustawowy wymóg, dotyczący liczby rodzin, z którymi asystent

rodziny prowadzi pracę, określony w art. 15 ust. 4 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Praca z rodziną odbywa się w ich miejscu zamieszkania.

Nie stwierdzono uchybień w kontrolowanym obszarze.

Akta kontroli: 17, 22-24, 30, 32-35, 56-57, 236-237

5) Wsparcie w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej

Jak wynika ze sprawozdania MRPiPS-3 za 2017 rok w gminie Zabór na koniec 2017 r. funkcjonowało 9 rodzin ze stwierdzoną bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Zgodnie ze “Sprawozdaniem z realizacji zadań z zakresu wspierania i systemu pieczy zastępczej za 2017 rok” wszystkie rodziny, w których stwierdzono występowanie bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych objęte były pracą socjalną.

Jeżeli sytuacja wskazywała na konieczność długofalowej pracy z rodziną, przydzielono asystenta rodziny, który prowadził prace z rodziną w miejscu zamieszkania. Ponadto w stosunku do rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej podejmowane były różnorodne działania interdyscyplinarne poprzez włączenie do współpracy instytucji, które również zajmują się problemami i funkcjonowaniem rodziny i ich członków (Rejonowy Sąd Rodzinny, Szkoły, Policja, GKRPA, Zespół interdyscyplinarny ds. przemocy). Rodziny uzyskiwały również pomoc w rozwiązywaniu swoich problemów poprzez uzyskanie podstawowej konsultacji, poradnictwa psychologicznego, terapeutycznego, prawnego itp.

Z informacji uzyskanych w dniu przeprowadzania kontroli wynika, że w okresie objętym kontrolą tj.: w I półroczu 2018 r. pod opieką asystenta było 10 rodzin. Z 1 rodziną zakończył współpracę, ze względu na osiągnięcie celów.

Na dzień 30.06.2018 r. asystent rodziny współpracował z 9 rodzinami. Zgodnie z art. 11 ust. 2-4 ww. ustawy wszystkie rodziny, w stosunku do których pracownik socjalny wnioskował o przydzielenie asystenta takie wsparcie otrzymały.

Praca z rodziną dokumentowana jest w formie dziennika pracy asystenta rodziny.

Dokument oprócz podstawowych danych osobowych dorosłych członków rodziny i asystenta posiada nazwę miesiąca, wykaz dat, czasu pracy/ liczbę godzin, opis wykonywanej pracy, podpis asystenta rodziny. Dokumentacja pracy z rodziną uzupełniana jest notatkami służbowymi, które opisują zaistniałą sytuację rodziny, a także istotnymi dokumentami dotyczące rodziny i małoletnich dzieci. Jak wynika z ustaleń kontroli, asystent rodziny posiada wiedzę odnośnie rodzin, z którymi pracuje. Badana dokumentacja w większości wskazuje na poszukiwanie odpowiednich i adekwatnych do potrzeb rodziny działań. Należy zwrócić uwagę na składanie podpisów przez asystenta rodziny pod dokumentem dziennik pracy asystenta/dziennik asystenta, ponieważ w jednej z rodzin brakowało 4 podpisów (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)), a w drugiej (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na

podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)) brakowało ich w większości.

Nie stwierdzono uchybień odnośnie wspierania przez gminę rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Akta kontroli: 17-21, 45, 56-57,236-237,250-599

7) Plan pracy z rodziną i jego modyfikacja

Zgodnie z przepisami (art. 15 ust. 1 pkt 15) cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań asystenta rodziny należy opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym oraz dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku.

Jak wynika z ustaleń kontroli, arkusz planu pracy z rodziną zawiera podstawowe dane rodziny oraz asystenta pracującego z rodziną. Wszystkie badane plany, czyli 100% nie zawierają daty sporządzenia. Jeden na sześć planów zawiera okres na jaki dokument obowiązuje. We wszystkich określono cel główny, cele szczegółowe (długoterminowe), działania.

Pięć z sześciu dokumentów posiada podpisy asystenta rodziny, tylko w jednym był podpis rodziny.

W toku kontroli analizie poddano dokumentację 4 spośród 9 rodzin, które objęte były asystenturą. Po analizie udostępnionej kontrolującym dokumentacji rodzin stwierdzono, że główne cele pracy asystenta z rodziną to: w 3 przypadkach poprawa funkcjonowania rodziny, w 2 poprawa funkcjonowania rodziny i podniesienie kompetencji wychowawczych, a w 1 poprawa funkcjonowania rodziny w związku z nadużywaniem alkoholu przez matkę.

Cele szczegółowe są bardziej rozbudowane, jednak zdaniem kontrolujących powinny być sporządzane adekwatnie do obszarów, w których rodzina ma trudności. Pozwoli to lepszemu zaplanowaniu pracy i działań zaradczych oraz wskaże konkretne kierunki dalszej pracy. Zdaniem kontrolujących w funkcjonowaniu rodziny można wyodrębnić następujące obszary np.:

- opiekuńczo – wychowawczy (komunikacja, wzorce, kompetencje wychowawcze rodziców, autorytet rodzica, metody wychowawcze, zainteresowanie potrzebami i rozwojem dziecka (w tym dbałość o zdrowie, rozwój emocjonalny i intelektualny, umiejętność i potrzeba spędzania z dzieckiem wspólnego czasu, organizowanie wolnego czasu);
- prowadzenia gospodarstwa domowego (umiejętność racjonalnego gospodarowania budżetem, wykonywanie obowiązków domowych, umiejętność utrzymania czystości w domu, hierarchia potrzeb, umiejętność organizowania przestrzeni w domu, podział obowiązków domowych);
- społeczny (umiejętność załatwiania spraw urzędowych, korzystanie z zasobów środowiska i przysługujących praw i uprawnień).

Trudno jednoznacznie określić czy działania asystenta były do końca adekwatne do potrzeb rodzin, z uwagi na fakt przyjęcia celów szczegółowych, które nie były wytyczone do wszystkich potrzeb rodziny, a także formułowane zbyt ogólnie.

Sytuacja dotyczy np. rodziny (* *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)*)

Rodzina (* *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)*) (2 dzieci) – dokumentacja posiada plan pracy z rodziną na okres od 1.07-31.12.2016r. Po przeanalizowaniu dokumentacji rodziny wydaje się, że zasadnym jest zmodyfikowanie celów szczegółowych i uwzględnienie: * *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)*”). Dokumentacja powinna także zawierać informacje świadczące o współpracy asystenta z kuratorem sądowym, który prowadzi w rodzinie nadzór.

W ocenie kontrolujących asystent jest bardzo zaangażowany w pracę z rodziną.

Zdaniem kontrolujących cele szczegółowe powinny wynikać z zidentyfikowanych przyczyn trudnej sytuacji rodziny. Cel powinien być konkretny, jasny, realny, mierzalny i adekwatny do sytuacji.

W celu pomocy w konstruowaniu dokumentów sugeruje się skorzystanie z rekomendowanych materiałów wydanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w zakresie asystentury rodziny np. Izabeli Krasiejko pt. “Rekomendacje metodyczne i organizacyjne”.

Plany pracy z rodzinami są niekompletne, brakuje informacji o osobie odpowiedzialnej za wykonanie działania oraz przewidywanych efektów działań. W toku analizy 4 planów pracy z rodziną ustalono, że żaden nie ma modyfikacji, co stanowi 100% badanych planów.

W ocenie kontrolujących plany pracy z rodziną sporządzane przez asystenta wymagają większej staranności i uwagi, tak aby plany były kompletne, a określony cel główny, cele szczegółowe oraz działania były adekwatne do trudności występujących we wspierającej rodzinie.

W kontrolowanym zakresie stwierdzono uchybień polegające na:

- *niekompletności planu pracy z rodziną tj. braku daty sporządzenia dokumentu, braku podpisów członków rodziny, braku właściwego określenia terminowości na jaki okres plan pracy z rodziną będzie obowiązywać, braku informacji o osobie odpowiedzialnej za wykonanie działania oraz przewidywanych efektów działań oraz braku modyfikacji planów pracy z rodziną*
- *oraz istotne uchybienie polegające na nieadekwatności celów szczegółowych do obszarów, w których rodzina ma trudności.*

8) Dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny

Pośród 4 rodzin, których dokumentację analizowano w trakcie kontroli wszystkie rodziny

(* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)) współpracują z asystentem rodziny na tyle długo, by możliwe było dokonanie oceny, o której mowa w art.15 ust. 1 pkt 15 cytowanej ustawy. Ocena sytuacji rodzin dokonywana winna być systematycznie, jednak nie rzadziej niż co pół roku, we współpracy z pracownikiem socjalnym i po zasięgnięciu opinii kuratora, jeśli został rodzinie przypisany. Kontrolujący podczas badania dokumentacji ustalili, że arkusz oceny sytuacji rodziny zawiera podstawowe dane rodziny objętej wsparciem, na 4 badane rodziny w 3 ocenach okresowych brakowało dat sporządzenia dokumentu, w 5 dokumentach brakowało 5 podpisów asystenta rodziny, w jednej rodzinie w 3 na 4 dokumenty brakowało okresu, za jaki ocena jest dokonywana.

W toku analizy przedstawionej dokumentacji czterech rodzin okresowa ocena sytuacji rodziny w okresie objętym kontrolą została dokonana terminowo, zgodnie z przepisami.

Dokument oprócz podstawowych danych osobowych rodziny i asystenta, daty sporządzenia, powinien zostać podzielony na obszary: opis sytuacji rodziny przed objęciem asystenturą (lub ostatniej oceny); cele współpracy z rodziną- cel główny i cele szczegółowe; zadania wykonane z rodziną i na jej rzecz w okresie oraz osiągnięte efekty; wnioski i uwagi oraz podpis sporządzającego. Dokumenty powinny uwzględniać wszystkie efekty działań współpracy rodziny z asystentem, które mają na celu wzmocnienie lub nabycie prawidłowych umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego oraz umiejętności społecznego funkcjonowania. Brak podziału dokumentu na obszary w 3 na 4 rodzinach powoduje trudność oceny zawartości informacji. Zdaniem kontrolujących sporządzanie dokumentu uwzględniając powyżej wymienione obszary spowoduje, że zgromadzona dokumentacja pracy z rodziną będzie przejrzysta, jednolita i wyczerpująca.

Według kontrolujących należy podjąć działania w zakresie opracowania i przyjęcia do stosowania wzorów wymaganych ustawowo dokumentów pracy z rodziną. Wskazane byłoby korzystanie z rekomendowanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej materiałów metodycznych i organizacyjnych.

W kontrolowanym obszarze stwierdzono uchybienia polegające na:

- braku dat i podpisów asystenta rodziny, informacji za jaki okres jest dokonywana okresowa ocena sytuacji rodziny
- stosowania w nazwach dokumentów różnej nomenklatury niezgodnej z ustawą.

Akta kontroli: 250-511, 569-599

9) Poradnictwo specjalistyczne

Zgodnie z wyjaśnieniami kierownika zapisanymi w protokole ustnych wyjaśnień w dniu przeprowadzenia kontroli w Ośrodku Pomocy Społecznej w Zaborze, rodziny z terenu Gminy Zabór mają możliwość skorzystania z bezpłatnej i specjalistycznej pomocy:

- psychologicznej (w tym terapii)
- porad prawnych

Z rodzin objętych wsparciem asystenta z powyższej pomocy skorzystała jedna osoba dorosła oraz od stycznia 2018r. małoletnie dziecko uczestniczy w regularnej psychoterapii.

W pozostałych sytuacjach Ośrodek kieruje do Instytucji w Zielonej Górze tj.:

- Wojewódzki Ośrodek Terapii i Współzależnienia
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sulechowie
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zielonej Górze (darmowe porady prawnika, psychologa).

Jak wynika z oświadczenie kierownika Ośrodka w razie potrzeby jest stała możliwość udziału w mediacji, która jest metodą rozwiązywania sporów i umożliwia zawarcie ugody. Powyższa forma także jest bezpłatna z uwagi na finansowanie przez gminę.

Asystent rodziny na bieżąco informuje rodziny o możliwości skorzystania z powyższych form pomocy. Dodatkowo dla rodzin i osób z problemem alkoholowym jest prowadzony w Ośrodku punkt konsultacji Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Spośród 4 rodzin, których dokumentację badano, wszystkie rodziny były kierowane i motywowane przez asystenta rodziny do podjęcia działań w celu pokonania trudności.

W badanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

Akta kontroli: 246-247, 250-511, 569-599

10) Rodziny wspierające

Jak wynika ze sprawozdań rzeczowo – finansowych, rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny składanych przez wójta radzie gminy, na terenie gminy nie funkcjonują rodziny wspierające. Jak wynika z wyjaśnień ustnych kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaborze, przyjętych do protokołu w dniu przeprowadzania kontroli wynika, że powód braku rodzin wspierających wynika z faktu, że osoby, które są blisko dysfunkcyjnej rodziny same nie posiadają odpowiednich zasobów do wsparcia.

Ośrodek w najbliższym czasie zamierza podjąć korki w kierunku szerszego propagowania do pełnienia tej funkcji poprzez rozpowszechnianie informacji i zachęcanie osób współpracujących z Ośrodkiem. Planuje także przekazywanie ulotek rodzinom mieszkającym na terenie gminy i zgłaszającym się do Ośrodka.

Stwierdzono istotne uchybienie polegające na braku rodzin wspierających.

3. Zaangażowanie w interdyscyplinarne działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

1) rodziny, z którymi pracownik Ośrodka Pomocy Społecznej podjął pracę na rzecz powrotu dzieci z pieczy zastępczej

W toku kontroli zbadano działania na rzecz reintegracji rodzin. Jak ustalono w trakcie kontroli oraz z protokołu ustnych wyjaśnień pani Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaborze z dnia 7.12.2018 r., wynika, że w okresie objętym kontrolą (od 1 stycznia 2017 r. do dnia kontroli) na terenie gminy Zabór w pieczy zastępczej przebywało 9 dzieci, tj.: 3 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, 6 w rodzinach zastępczych. Na dzień kontroli 8 dzieci przebywa w pieczy zastępczej, ponieważ 1 dziecko zostało adoptowane.

- 2 małoletnich dzieci przebywa w niezawodowej rodzinie zastępczej
- 3 małoletnich dzieci przebywa w spokrewnionej rodzinie zastępczej
- 3 małoletnich dzieci przebywa w placówce opiekuńczo-wychowawczej (2 w Domu Dziecka w Pacanowie, 1 w Domu dziecka w Klenicy).

Dokonując porównania liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej do liczby dzieci, których pobyt współfinansuje Gmina Zabór ustalono, że informacje są zbieżne. Ze sprawozdania za 2017 rok z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 wynika, że w roku 2017 przebywało w pieczy zastępczej 9 dzieci na zasadach odpłatności gminy: 3 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, 6 w rodzinach zastępczych.

Według kontrolujących, praca z rodziną na rzecz reintegracji rodziny winna być prowadzona z każdym rodzicem, który posiada ograniczoną władzę rodzicielską wobec swoich dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Z informacji pisemnej uzyskanej w toku przeprowadzania kontroli wynika, że w stosunku do 2 dzieci rodzice posiadają ograniczoną władzę rodzicielską, a w stosunku do 6 dzieci są pozbawieni władzy rodzicielskiej.

Z akt kontrolnych dotyczących rodziny (* *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)*) wynika, że pracownik socjalny w dniu 19.04.2017r. sporządził plan pracy socjalnej, który zawierał: cel główny, cele szczegółowe, działania i uwagi, nie zawierał terminów realizacji działań oraz przewidywanych efektów.

“Plan pomocy z rodziną” zgodnie z art. 15 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obejmuje zakres realizowanych działań mających na celu przewyciężenie trudnych sytuacji życiowych, a także zawiera terminy ich realizacji i przewidywane efekty. Należy także zwrócić uwagę, że zgodnie z ustawą prawidłowa nazwa dokumentu to “plan pracy z rodziną”. W ocenie kontrolujących zaplanowane działania są adekwatne do sytuacji rodziny.

Analizowana dokumentacja dzieci przebywających w rodzinie zastępczej (* *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018r., poz.1330)*)

Uzyskana dokumentacja nie zawiera także okresowej oceny sytuacji rodziny.

Z protokołu ustnych wyjaśnień wynika, że w okresie objętym kontrolą żadne z dzieci nie powróciło do rodziców biologicznych.

Nie stwierdzono uchybień w obszarze działań na rzecz reintegracji rodziny.

Akta kontroli:238-241, 512-568

2) Opiniowanie ws. dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

Zgodnie z zapisami w art. 47 ust. 6 i 7 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zarówno informacja przekazywana do Sądu o możliwości powrotu dziecka do jego rodziny, jak i wniosek o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej, powinna zawierać opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną. Ponadto zgodnie z zapisami w art. 100 ust. 4a powyższej ustawy, wniosek dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej do Sądu o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej, powinien zawierać opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną. W analizowanej dokumentacji nie odnaleziono pism świadczących o opiniowaniu rodzin dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

Jak wynika z wyjaśnień ustnych kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaborze, przyjętych do protokołu w dniu przeprowadzania kontroli wynika, że żadna instytucja nie zwracała się z wnioskiem o wydanie opinii. Ponadto z informacji pisemnej uzyskanej w toku przeprowadzania kontroli wynika, że w stosunku do 2 dzieci rodzice posiadają ograniczoną władzę rodzicielską, a w stosunku do 6 dzieci są pozbawieni władzy rodzicielskiej.

W badanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

Akta kontroli:242

3) Uczestnictwo w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz uczestnictwo w sporządzaniu planu pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej i sporządzaniu opinii, o której mowa w art. 77 i art. 100 ustawy.

W stosunku do dwójki dzieci posiedzenia zespołu, o którym mowa w art. 129 – 131 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, organizowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zielonej Górze. Jak wynika z informacji zawartych w protokole ustnych wyjaśnień kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaborze, pracownik Ośrodka uczestniczy w zespołach w PCPR. Dokonując analizy otrzymanej dokumentacji rodziny,

której dzieci przebywają w pieczy zastępczej, odnaleziono informacje dotyczące udziału pracownika Ośrodka Pomocy Społecznej (kierownik, pracownik socjalny) w sporządzaniu planów pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej. W otrzymanej dokumentacji informacją poświadczającą uczestnictwo w posiedzeniach zespołu przedstawiciela Ośrodka są notatki pracownika z dnia 21.06.2017 r., 13.12.2017 r., 27.06.2018 r. oraz pismo Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zielonej Górze z dnia 17.12.2018 r., z którego wynika, że pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaborze uczestniczyli w spotkaniach dotyczących okresowej oceny małoletniego dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej w następujących terminach: 28.06.2017 r., 13.12.2017 r., 27.06.2018 r., 12.12.2018 r. Dokumentacja zawiera także pismo z dnia 29.05.2017 r., sporządzone przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaborze, adresowane do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zielonej Górze, w którym zadeklarowano udział w posiedzeniu w sprawie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej i przedstawiono plan pracy socjalnej oraz informacje dot. ojca.

Porównując notatki pracownika socjalnego z pismem PCPR następuje rozbieżność w jednym z terminów tj. w miesiącu czerwcu 2017r. Udostępniona kontrolującym dokumentacja nie zawiera planów pomocy dziecku, umieszczonemu w pieczy zastępczej. Z pisma kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaborze wynika, że PCPR w Zielonej Górze nie widzi potrzeby udostępniania protokołów posiedzeń, co według kontrolujących jest sytuacją niewłaściwą.

Kontrolujący uważają, że strona uczestnicząca w zespole ma prawo zarówno do wglądu w protokół zespołu jak i otrzymania jego kopii. Ponadto powinna otrzymać potwierdzenie obecności pracownika na zespole. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada obowiązek współpracy instytucji, które pracują na rzecz rodziny i dziecka, podkreślając, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami. Zadania asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w powyższym zakresie zostały opisane w art. 15 ust. 1 pkt 2 oraz w art. 77 ust. 3 pkt 2 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zadaniem asystenta rodziny jest opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej. Natomiast jednym z zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej jest przygotowanie, we współpracy z odpowiednią rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny - we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku. Powyższe wskazuje na konieczność wymiany informacji pomiędzy tymi instytucjami, czego dowodem jest posiadanie dokumentów z tych działań. Dodatkowo w art. 16 w/w ustawy wskazano także, że asystent rodziny, w związku z wykonywaniem

swoich zadań, ma prawo do wyglądu do dokumentów zawierających dane osobowe członków rodziny, niezbędne do prowadzenia pracy z rodziną (w tym danych o rozwoju psychofizycznym dziecka). W art. 130 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazano osoby biorące udział w ocenie sytuacji dziecka, które w związku z udziałem są stronami. Przepisy w zakresie stron reguluje Kodeks Postępowania Administracyjnego.

W badanym obszarze stwierdzono uchybienie polegające na braku kompletnej dokumentacji (listy obecności podpisanej przez pracownika biorącego udział w posiedzeniu, kopii protokołu zespołu ds oceny, planu pomocy dziecku), poświadczającej uczestnictwo w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

Akta kontroli: 240-241, 233-234, 512-568

4. Koordynowane wsparcie dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

Na mocy ustawy z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016, poz. 1860 ze zm.) uprawnione rodziny mogą korzystać z poradnictwa w zakresie:

- 1) przezwycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka;
- 2) wsparcia psychologicznego;
- 3) pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych;
- 4) dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

Poradnictwo zgodnie z cytowaną ustawą koordynowane jest przez asystenta i podejmowane jest na wniosek uprawnionych osób.

Jak wynika z wyjaśnień kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaborze, złożonych w dniu przeprowadzania kontroli, w okresie objętym kontrolą nie było zgłoszeń dot. udzielenia wsparcia przewidzianego w ustawie „Za życiem”. W okresie od stycznia do marca 2017 roku 3 rodziny skorzystały z pomocy finansowej. Według oświadczenia Pani kierownik, rodziny przed urodzeniem dziecka były informowane o możliwości otrzymania wsparcia w ramach „Ustawy Za Życiem”, definitywnie odmówiły. Na chwilę obecną żadna kobieta ani rodzina nie korzysta ze wsparcia asystenta rodziny w ramach ustawy.

W badanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

Akta kontroli: 248-249

WNIOSKI:

Nie stwierdzono uchybień w zakresie:

- 1) terminowości opracowywania 3-letniego gminnego programu wspierania rodziny;
- 2) posiadania odpowiednich kwalifikacji przez asystenta;
- 3) podnoszenia kompetencji przez asystenta poprzez uczestnictwo w szkoleniach;
- 4) liczby rodzin, z którymi jednocześnie pracuje asystent;
- 5) zapewniania rodzinom wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;

- 6) zapewnienia rodzinom dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
- 7) działań na rzecz reintegracji rodziny;
- 8) opiniowania ws. dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 9) wsparcia dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W badanym zakresie stwierdzono uchybienia polegające na:

- 1) niekompletności Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 i nie uwzględnieniu w tym Programie pięciu zadań stanowiących zadania własne gminy tj.:
 - a) tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny i finansowania podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) organizowania szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnianie w nich miejsc dla dzieci,
 - d) finansowania kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające,
 - e) współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 2) nie uwzględnieniu w sprawozdaniu z Gminnego Programu Wspierania Rodziny za 2017 rok wszystkich zadań określonych w tym Programie oraz nie wskazaniu potrzeb do realizacji;
- 3) kompletności planu pracy z rodziną, polegających na: braku daty sporządzenia dokumentu, braku podpisów członków rodziny, braku właściwego określenia okresu na jaki będzie obowiązywać plan, braku informacji o osobie odpowiedzialnej za wykonanie działania oraz przewidywanych efektów działań oraz braku modyfikacji planów pracy z rodziną;
- 4) braku dat i podpisów asystenta rodziny, informacji za jaki okres jest dokonywana okresowa ocena sytuacji rodziny oraz stosowania w nazwach dokumentów różnej nomenklatury niezgodnej z ustawą;
- 5) braku dokumentacji poświadczającej uczestnictwo w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej (listy obecności podpisanej przez pracownika bieżącego udział w posiedzeniu, kopii protokołu, planu pomocy dziecku).

W badanym zakresie stwierdzono istotne uchybienia pod względem:

- 1) niespełniania wymagań lokalowych i sanitarnych przez placówki wsparcia dziennego, potwierdzonych posiadaniem pozytywnych opinii komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej oraz właściwego państwowego inspektora sanitarnego, wydanych w drodze decyzji administracyjnych;
- 2) adekwatności oddziaływań określonych w planach pracy asystenta rodziny (opisanych w celach szczegółowych) do obszarów, w których rodzina ma trudności.
- 3) braku rodzin wspierających.

Za powstałe uchybienia odpowiedzialność ponosi Kierownik jednostki.

Zalecenia pokontrolne:

Mając na uwadze stwierdzone uchybienia i istotne uchybienia, na podstawie art.197d cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 13.2 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli **zalecam:**

1. Opracowanie kolejnego Gminnego Programu Wspierania Rodziny z uwzględnieniem wszystkich zadań stanowiących zadania własne gminy, tj.: tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny i finansowania podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, organizowania szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnianie w nich miejsc dla dzieci, finansowania kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające, współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.
2. Uwzględnianie w kolejnych sprawozdaniach z Gminnego Programu Wspierania Rodziny wszystkich zadań określonych w tym Programie oraz wskazanie potrzeb do realizacji.
3. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny z uwzględnieniem: daty sporządzenia dokumentu, podpisu osoby sporządzającej dokument, informacji za jaki okres jest dokonywana okresowa ocena sytuacji rodziny oraz stosowania w nazwach dokumentów prawidłowej nazwy, zgodnie z art. 15 ust.1 pkt 15 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
4. Dokumentowanie uczestnictwa pracowników Ośrodka w posiedzeniach zespołów do spraw oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 130 ust. 1 pkt 4 oraz z art. 130 ust. 2 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
5. Spełnienie przez placówki wsparcia dziennego wymagań lokalowych i sanitarnych, udokumentowane pozytywnymi opiniami komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej oraz właściwego państwowego inspektora sanitarnego, wydanymi w drodze decyzji administracyjnych zgodnie, zgodnie z art. 18b cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
6. Konstruowanie planów pracy z rodziną adekwatnie do rzeczywistych problemów rodziny, z uwzględnieniem: daty sporządzenia dokumentu i podpisów rodziny, terminów realizacji działań wskazanych do podjęcia w rodzinie, mających na celu przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych oraz dokonywanie modyfikacji planu, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 3 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
7. Podejmowanie skutecznych działań sprzyjających powstawaniu i funkcjonowaniu rodzin wspierających, zgodnie z art. 176 pkt 3 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197d cytowanej ustawy, jednostka kontrolowana może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich zastrzeżenia.

Jednostka kontrolowana jest zobowiązana w terminie 30 dni od otrzymania zaleceń pokontrolnych do poinformowania wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

- egzemplarz nr 1 przekazano Kierownikowi jednostki kontrolowanej
- egzemplarz nr 2 wraz z aktami kontroli pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Agnieszka Wejman

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej
Magdalena Dziadas

Brak podpisu z uwagi na
zwolnienie lekarskie

Z up. WOJEWODY LUBUSKIEGO

Grażyna Jelska

Dyrektor

Wydziału Polityki Społecznej